

N.F.S. Grundtvig “Det Ny Testamentes Christendom! [Den christelige Børnelærdom, 1. udgave, 5. artikel]”

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.13, november 2018

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tilføjet punktkommentarer i version 1.14, april 2019

Tilføjet indledning i version 1.21, maj 2023

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1856 (SJ: 1136)

Andre udgaver

US *Udvalgte Skrifter* 9

VU *Værker i Udvalg* 6

Teksten er etableret af Steen Tullberg

Punktkommentarer og tekstredegørelse er skrevet af Steen Tullberg, redigeret af Klaus Nielsen og Vanja Thaulow

Indledning er skrevet af Anders Holm, redigeret af Stine Kylsø Pedersen og Steen Tullberg

Tilsyn ved punktkommentarer ph.d. Anders Holm

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2026

[A:1] | US:385 | VU:57

Det Ny Testamentes Christendom!

(N. F. S. Grundtvig).

Vi veed alle, at ved det “*Ny Testamente*” mener man i daglig Tale hverken mere eller mindre end de *Christnes egen hellige Skrift*, til Forskjel fra *den* hellige Skrift, som egenlig er *Jødernes*, og fik hos de Christne Navn af det “*Gamle Testamente*,” men da “*Testamente*” hos os er et *fremmed* Ord, og som ovenikiøbet fra Romer-Retten er gaaet over i vort Lovsprog til kun at betegne en Afdøds sidste, vidnesfaste Villie, saa veed kun meget faa iblandt os, *hvad* den *Bog-Titel*, vi har givet de Christnes hellige Skrift, egenlig har at *betyde*. Dette kunde nu ogsaa omtrent være ligegyldigt, naar den samme

Benævnelse ikke brugdes om *andet* end *Bogen*, men nu gaaer det med Benævnelsen “det *Ny Testamente*” ligesom det gaaer med Benævnelsen “*Kirke*,” at vi, af Skrøbelighed eller dog af andre løse Grunde, er kommet til at give to grundforskjellige Ting *eens Benævnelse*, hvad altid foraarsager nogen Forvirring, og kan, naar uforstandige eller listige Personer komme til at føre det store Ord, foranledige en grændseløs Forvirring.

|A:2 Idet man saaledes med et fremmed Ord gav hele den *Christne Menighed* og vore *Søndags-Huse* med deres Huusholdere eens Benævnelse og kaldte begge Dele “*Kirke*,” da fordunkledes derved selv den ærligste og forstandigste Tale om disse i sig selv himmelvidt **|US:386** forskjellige Ting, og naar listige *Præster* og *Paver* vilde sætte sig selv i *Herrens* Sted og sætte det *Udvendige* over det *Ind|VU:58* *vendige*, da havde de i Talens Dunkelhed og Tankens Tusmørke dertil den ønskeligste Leilighed.

Ligedan gik det, da man gav hele *Christendommen* og *Søndags-Bogen* med de *Skriftkloge* eens Benævnelse, og kaldte begge Dele “det *Ny Testamente*,” da fordunklede man ogsaa selv den ærligste og forstandigste Tale om disse i sig selv himmelvidt forskjellige Ting med eens Benævnelse, og naar indbildske og ærgjerrige *Skolemestere* og *Skriftkloge* vilde sætte sig selv i *Aandens* og *Boglæsning* i *Troens* Sted, da havde de i Talens Tvetydighed og Meningens Tvivlsomhed dertil det ønskeligste Paaskud.

Sagen forholder sig for Resten saaledes, at det *Græske* Ord »Diatheke«, som paa Latin er oversat »testamentum« betyder *baade* hvad vi kalder en *Pagt* og hvad vi kalder et *Testamente*, saa at hele *Christendommen* godt paa Græsk kan kaldes »kaine diatheke« *den ny Pagt*, men ikke paa Latin »novum Testamentum« eller paa halv Dansk og halv Latin: det *ny Testamente*, og desuagtet har vi baade i vor Bibel-Oversættelse og i Herrens Tiltale ved den hellige Nadver brugt Benævnelsen “det *Ny Testamente*” til *Christendommen* i det **|A:3** hele, ligesaavel som vi bruger den Benævnelse til *Apostel-Skriften*, og derfor kan de Uvidende og de Trædske meget let sammenblande begge Dele, ved at sige: det *Ny Testamente*, det, og det alene er jo *Christendommen*, og dermed mene *Bogen*, saa at det *Ny Testamentes Kalk* bliver *Bogstavens Kalk* og det *Ny Testamentes Embedsmænd* bliver *Bogstavens Embedsmænd*, skøndt Apostelen udtrykkelig skriver, at han ved dem ingenlunde forstaaer *Bogstavens* men netop i Modsætning *Aandens* Embedsmænd.

Medens det derfor i sig selv kunde være ligegyldigt, enten vi kaldte *Apostel-Skriften* det *Ny Testamente* eller vi sagde “den *ny Bog*” eller den *ny Pagts Bog*, saa har det givet Anledning til en farlig Forvirring, at vi gav den *Bog* samme Benævnelse som *Christendommen* med Aand og Liv, saa man ved et tildækket Ordspil kunde sætte *Bogstavens* i *Aandens* og et *skrevet Testamente* i den *levende Aftales* og *Pagts* Sted, saa naar det nu rædsomt indviklede Forhold skal opredes, da maae vi begynde med

at sige reent ud: den *ny Pagt* mellem Vorherre og os, det er *Daabs-Pagten*, som skal oprettes med alle dem, der efter Vorherres egen Indstiftelse vil døbes i *den Faders og Søns og Helligaands Navn*, med hvem de |VU:59 ved *Troes-Bekiendelsen* i deres *Daabs-Pagt* uopløselig forbinder sig, *uden* alt Hensyn paa den *Bog*, som man kalder det *Ny Testamente*.

Naar man nu siger, at denne Paastand skal være fornærmelig imod *Apostel-Skriften*, da er det aabenbar uden allermindste Grund, thi ikke blot |A:4 er det en *Kiends-Gierning*, at den *ny Pagt* ved Daaben oprettes og er fra umindelige Tider blevet oprettet uden mindste Hensyn paa *Apostel-Skriften*, men tillige er det |US:387 indlysende, at da *Vorherre* og hans *Apostler* indrettede *Daaben* og oprettede den *ny Pagt*, da kunde de umulig tage Hensyn til *den Skrift*, som da *ikke* var til, og at vi heller ikke kan det uden at afvige paa egen Haand fra *Vorherre* og hans *Apostler* og saaledes forkvale hans *Pagt* og *Indstiftelse*. Endelig er det saa langt fra, at *Apostel-Skriften* selv skulde udgive sig enten for "*den ny Pagt*" eller for den christelige Grundvold, at den tvertimod stadig henviser til et *mundtligt Guds-Ord*, til en *hjertelig Pagt* og en *levende Grundvold*.

Naar man derimod vil gøre det til *min* Paastand, at fordi *Daabs-Pagten*, *Christendommens Grund-Udtryk*, i Henseende til sin *Gyldighed*, er aldeles uafhængig af *Apostel-Skriften*, derfor skulde *Apostel-Skriften* heller ikke have noget med *Daabs-Pagten* at gøre, enten til dens *Bekræftelse*, *Oplysning* eller *Forklaring*, da tager man sin egen Paastand og gør til min, uagtet jeg med al Flid har søgt at vise, at *Apostel-Skriften* heel igiennem *forudsætter* netop *denne* vor *Daabs-Pagt* og *Troes-Bekiendelse*, og bekræfter saaledes deres apostelige *Ægthed*, ligesom at den samme *Apostel-Skrift* bidrager saa usigelig meget til *Daabs-Pagtens* *Oplysning* og *rette christelige Forklaring*, at vi dertil *nu* maa finde den uundværlig.

Siger man endelig, som man nys har sagt, at i saa Fald er der ingen Anledning til Tvist, men al |A:5 mulig Grund til Enighed mellem alle dem, der *baade* erkender *Daabs-Pagten* og *Apostel-Skriften* for at høre til det Grund-Christelige, der altid skal bedre forstaaes, men kan aldrig forandres, da er dette netop min *Overbeviisning* og *Paastand* fra *Begyndelsen*, men som man jo hidtil ikke har villet indrømme, og som jo heller ikke maa forhindre mig fra, men skal netop drive mig til at meddele al den *Oplysning*, jeg kan, om det *sande* og *rette* Forhold mellem *Daabs-Pagten* og *Apostel-Skriften*, et Forhold, der var blevet saa forrykket, at man ikke blot |VU:60 kaldte *Bogen* hvad *Pagten* er, men gjorde *Bogen*, som *forudsætter* *Pagten*, til *Pagtens Kilde*, og gjorde *Bogen*, som er *Apostlernes Værk* og *Menighedens Eiendom*, til *Apostlernes Kaldsbrev* og *Menighedens Lovbog*.

Skøndt jeg derfor altid har erklæret og fremdeles erklærer alle dem for mine *Med-Christne*, som *frivillig* indgaaer samme *Daabs-Pagt* som jeg og døber med den samme *Daab*, holder fast ved *Pagten*

og skatter Daaben som Gienfødselsens Bad i Herrens Aand, erklærer alle dem for mine Med-Christne, hvor urimelige Tanker de end kan gjøre sig enten om Pagtens [|US:388](#)Oprindelse eller om Daabens Indstiftelse, eller om Apostel-Skriftens Alder, Sikkerhed, Kræfter, Klarhed og Bestemmelse, saa kan og maa jeg dog hverken for *Herrens* eller for *Menighedens* Skyld fortie, at en *bagvendt* Tankegang om den ny Pagt, om Christendommen og Christeligheden i det hele, ikke blot er *uforsvarlig*, og vilde gjøre Troen og Menigheden værgeløse, men maa [|A:6](#)tillige, i samme Grad, som den behersker os, gjøre *Troen* og *Haabet døde* og *magtesløse* hos os, saa vi savne baade den *gode Samvittighed* og det *Guds Herligheds Haab*, som er Christendommens evangeliske *Tilbud* og skal, efter den ny Pagt, være *Daabens Frugt* hos alle de Troende. Det *Første*, at Troen og Menigheden ved den bagvendte Tankegang om *Pagten* og *Bogen* blive, aandelig talt, aldeles uforsvarlige og værgeløse, det har jeg lige fra Begyndelsen med Flid stræbt at vise, men da jeg ikke kunde eller vilde angribe Troen og Menigheden, men tvertimod af al Magt forsvarede begge; da Mængden kun har liden Følelse af *aandelige* Vaaben, derfor heller ingen Frygt for dem; og da vore *Skriftkloge* havde været saa forsigtige at overlade den *verdslige* Øvrighed Forsvaret af *Troen* og *Menigheden* baade mod Paven og Tyrken; saa er det først ganske nylig, man begynder at mærke den bagvendte Tankegangs Uforsvarlighed. I en saa *aandløs* Tid, som den, der enten endnu løber omkap med os eller ligger dog tæt bag os, kiender kun meget Faa noget til Troens aandelige Fristelse og Anfægtning inden i os selv, saa alt hvad Mængden da skal ændse, maa udvortes komme til Orde, og naar da paa den ene Side de verdslige Love strængelig forbyde *Papister*, *Baptister* og alle fremmede Troes-Samfund at gjøre Proselyter eller hverve Tilhængere i Riget, og paa den anden Side Troens indfødte Modstandere ikke vender deres Vaaben mod den bagvendte Tankegang, men netop ved Hielp af den [|VU:61](#)kiæmper Troen, som en gammel, i vore *oplyste* Tider uforsvarlig Overtro, da voxer [|A:7](#)Forvirringen daglig, og de Fleste, som endnu holder paa den Christne Tro, veed da hverken ud eller ind, opgiver sædvanlig alt aandeligt Forsvar, mistænker enhver *Oplysning* og slaaer sig til Ro med den Tanke, at de har dog i grunden Ret.

Først nu, da *Papister*, *Baptister*, *Atheister* og *Mormoner* ved Religions-Friheden har faaet anderledes Dristighed og Spillerum, og da en udmærket Haarkløver, forudsættende Christendommens *muelige* Sandhed, selv i den allerurimeligste Skikkelse, reiser Banner for hvad han kalder “det *Ny Testamentes*” [|US:389](#)*Christendom* og forstaaer derved *udelukkende* Apostel-Skriften og Bogstavens Christendom, først nu begynder der at komme Oprør i Leiren, saa alle de, der har nogen Christen-Tro, føler Nødvendigheden af at forsvare den mod dem, som kiækt paastaaer, at vi ingen Christendom har eller kan have, og de, der hidtil rask

sammenblandede eller forvexlede *Bogen* “det *Ny Testamente*” med den *ny Pagt* mellem Vorherre og os om en god Samvittighed og en salig Evighed, de nødes til at indrømme, at deres Tankegang har været, om ikke aldeles bagvendt, dog temmelig skiæv, saa den lader sig ikke længer forsvare.

Haarkløveren siger nemlig til dem: I og jeg er jo enige om, at det *Ny Testamentes Christendom* er den *eneste rette*, og I paastaaer jo, at *den Christendom*, I om Søndagen prædiker i Kirkerne, indprænter eders Confirmander, trøster eders Kirkegængere og Skriftebørn med, giver beskreven i eders Bøger, lader haandhæve af den verdslige Arm og lader eder besolde for at bevidne, |A:8|lever flot med og faaer Titler og Ordener for, *det er* og skal være “det *Ny Testamentes Christendom*”, men enten kiender I jo slet intet til det *Ny Testamente* og er da blinde Veiledere, eller I maae selv vide, at det er Pokker ikke det *Ny Testamentes Christendom*, er soleklart det Modsatte, og saa er I jo, christelig talt, store *Gavtyve*. At nu *Haarkløveren* lader, som om han slet ikke kiendte den christelige *Daabs-Pagt* eller de christelige Saligheds-Midler: *Daaben* og *Nadveren*, eller som om det dog var Biting, der slet ikke kom i Betragtning, hvor Talen kun er om det *Ny Testamentes Christendom*, og at han, for at faae hele *Christenheden* til at synes det *Ny Testamentes Christendom modsat*, benytter sig af alle muelige Skole-|VU:62|Kneb og Finter, som om den sande *Christendom* umuelig kan findes, bevidnes og forplantes i en saakaldt *Stats-Kirke*, fordi denne i sin *Heelhed* er et *uchristeligt* Sammensurium, og som om alt hvad man kan anføre et *Skriftsprog* imod, var dermed for Tid og Evighed gjort *uchristeligt*; men ved alt saadant sætter han dog kun den *bagvendte* Tankegang paa Spidsen og giennemfører den med ubøielig Strenghed, saa det bliver hver Dag klarere, at vil man ikke nødes til at give *Haarkløveren* Ret, da maa man begynde med selv at lade den bagvendte Tankegang fare, at *Bogen* “det *Ny Testamente*” skulde være den sande *Christendoms* egenlige *Kilde*, *Grundvold* eller *Troes-Regel*, thi dermed staaer og falder *Haarkløveren* som *Christendoms-Kiender* og *Præste-Piner*, og maa enten giendrive sig |US:390|selv eller |A:9|staae som *Christendommens* aabenbare *Fiende* og *Fornægter*.

Nu tvivler jeg dog ingenlunde paa, at jo alle de af os, der vil giælde for *Christne*, endsige da for *Lys* i *Menigheden*, vil finde, det var godt og meget nødvendigt, at vi fik den Oplysning, at vi ved Talen og Tvisten om *vor Christendom*, aldrig skal lade os narre til at begynde med, hvad *Christendom* hverken er begyndt med eller kunde begynde med: den *Bog*, som først blev *skrevet* og *læst* i den christne *Menighed*, men at vi altid begynde med, hvad *Christendommen* er begyndt og maatte begynde med, og som vi godt tør sige, *Apostel-Skriften* ikke blot *forudsætter* men *bevidner*, nemlig den *Christne Troes mundtlige* Forkyndelse, *Bekiendelse* og *Beseigling*, saa det ikke bliver et Spørgsmaal mellem de *Christne* og denne *Verden*, eller de *Troende* og de *Vantro*, men kun mellem de

christelige *Boglærde* indbyrdes eller mellem dem og uchristelige *Boglærde*, først om vi har en ægte *Apostel-Skrift*, dernæst om dens *Udstrækning* og nærværende *Skikkelse*, og endelig om dens rette Fortolkning, dens *Forhold* til den ny Pagt og til den Christne Menighed, lutter *lærde* og tildeels meget omtvistelige Spørgsmaal, hvormed man, efter den *bagvendte* Tankegang, bebyrdede *Menigheden*, og istedenfor med Skriften at oplyse og bekræfte Troen, vakde og nærrede alle mulige Tvivl hos dem, der ikke turde troe paa en enkelt *Skriftklog* eller paa den *verdslige Øvrighed*, som foreskrev hvad der skulde være den sande Christendom og rette Skrift-Fortolkning.

|A:10Jeg har imidlertid en *anden* og endnu langt vigtigere Grund til at **|VU:63**oplyse og bekæmpe den bagvendte Tankegang om "det Ny Testamentes" saakaldte Christendom, thi det er *Livs-Grunden*, der vel ikke kan gøres nær saa klar, som *Lys-Grunden*, vi nys omtalde, men som vi dog maa sætte øverst, fordi man kan dog leve taalelig godt i Tusmørke, men man dør ligesaa snart ved Dag som ved Nat, i Lys som i Mørke. Jeg har derfor ogsaa bestandig lagt Vægt paa, at det *ny Liv*, som er Delagtighed i Guds eenbaarne Søn, Vorherres *Jesu Christi* retfærdige, sande og hellige, evig lykkelige *Menneske-Liv*, den kan kun *meddeles* os ved et *mundtligt Ord* af Gud *til os*, saa det er kun luftigt Sværmeri, naar man indbilder sig at have faaet eller at kunne faae dette ny, christelige Liv, enten af Luften, som Vinden blæser eller gennem et *Pennestrøg* og en *Bogstavskrift*, eller ved et Guds Ord, der *ikke* tales *til os*, eller ved et Præste-**|US:391**Ord, Pave-Ord eller Skolemester-Ord til os, hvor sandt det end ellers kan være og hvor godt det end ellers lader sig kapitelfæste, saa at, *naar* Vorherre *Jesus Christus* virkelig skal og vil *frælse* os fra Døden og skænke os det *evige Liv*, da maa han ved sine egne Indstiftelser have efterladt sig paa Jorden et mundtligt Guds-Ord *til os*, der er "*Aand og Liv*," kan frælse og saliggjøre os og kan vise, at vor Saliggjørelse er *hans* Gierning, hverken Pavens eller vor egen, idet at *den Aand og det Liv*, vi faaer af og ved *hans* Munds Ord til os, aabenbar er *hans Aand og Liv*, og ei vore egne eller nogen Andens.

|A:11Denne min Tankegang om de saakaldte *Indstiftelses-Ord* ved *Daaben* og *Nadveren*, der *meddele* os *Livet*, ligesom den derfra uadskillelige *Daabs-Pagt* skaber *Lyset* og meddeler os *Aanden*, den falder vistnok endnu selv de fleste Troende fremmed, og det følger af min egen Paastand om alle *Pennestrøgs* og alle *Bogstavskrifters* aandelige *Død* og *Magtesløshed*, at jeg ikke kan tænke paa med min *Pen* og mine *Bogstaver* at gøre noget *levende* Indtryk paa mine Læsere, men naar *Aanden* gjør os til *Skriftkloge*, da lærer han os ligesaa vel hvad Skrift *duer* til som hvad den *ikke duer* til, og da den duer til at *pege* paa al Sandhed, saa skal jeg ogsaa bruge den til at pege paa Sandheden om det *mundtlige Guds Ord*, der alene fører den christelige Aand, det christelige Lys og det christelige Liv med sig.

Først skal jeg da bemærke, at Seendrægtigheden hos de Troende med at tilegne sig Sandheden om *Herrens Munds Ord til os* ved |VU:64| Daaben og Nadveren som *Livs-Kilden*, hvoraf hele vort levende Forhold til Vorherre *Jesus Christus*, og i ham til vor himmelske Fader, udspringer, den har sin dybe Grund først i den *papistiske* Forblanding af *Menneske-Ord* med *Guds-Ord*, og dernæst i den protestantiske Forblanding af *Mund* og *Pen, Tale* og *Skrift*, baade i guddommelig og menneskelig Henseende, saa det er et stort Guds-Under, naar en saa dybt indgroet Fordom med Rod oprykkes. Det er derfor slet intet Under, at vi hundrede Gange kan baade tale og skrive derom, uden at man engang ret mærker hvad vi mener, |A:12| eller kan forstaae, at vi derved bekæmper ligemeget baade den *papistiske* og den *protestantiske* Vildfarelse, skøndt vi kan gjøre det langt klarere, at *det* Guds-Ord, hvorved Himmel og Jord blev skabt, *det* Guds-Ord, som var i Begyndelsen hos Gud og *var Gud*, kunde umuelig selv være eller udledes af en *Bogstav-Skrift*, end vi kan gjøre den Sandhed, at *intet* Menneske uden *alene* det |US:392| Menneske *Jesus Christus*, som er den eenbaarne Søn, *Guds-Ordet* i egen Person, kan tale et "*Guds-Ord*" i hele sin Kraft med *Menneske-Tunge*.

Derimod vil det sikkert hos alle sandhedskiærlige og troende Mennesker fremme den Oplysning, at, begribeligt eller ubegribeligt, er det nu engang saa i Herrens Menighed, at den levendegjørende Aand og det ny Liv kun meddeles os giennem *Herrens Munds Ord til os* ved Daaben og Nadveren, naar vi med al vor Tale og Skrift om Guds Rige stræbe at vække og skærpe Opmærksomheden paa de *Aandens Frugter* og *Christendommens Virkninger*, som ene kan bevise, at det ikke er Blændværk og tom Indbildning med den *egne Aand* og *det ny Liv*, som Herren har lovet sine Troende, og som vi rose os af at besidde. Alle sandhedskiærlige og troende Mennesker veed igrunnen med dem selv og opdage det, saasnart de ret gaae i sig selv, at de er blevet og vil blive ved at være *Christne*, ene og alene *fordi* de troe, at Vorherre *Jesus Christus* kan og vil skiænke dem og alle sine Troende en virkelig *god Samvittighed* og et sikkert og levende *Saligheds-Haab*, saa de |A:13| kan let overbevise sig selv om, enten det er sandt eller ikke, at vi maa troe paa Daabs-Pagten og de andre Indstiftelses-Ord ved Daaben og Nadveren som Guds-Ord *til os* af *Herrens egen Mund*, for at faae Aand og Liv tilfælles med ham, thi kan vi uden det, Syndere, som vi alle er, faae en virkelig *god Samvittighed*, og Dødsdømte, som vi alle er, faae et sikkert og levende *Saligheds-Haab*, da har vi |VU:65| ogsaa Aand og Liv tilfælles med Frelseren, men kan vi ikke faae en saadan "*god Samvittighed*" og et saadant "*Saligheds-Haab*" *uden* ved Troen paa hans *Munds Ord til os*, da nytter det os jo slet ikke, om vi kan gjøre de stærkeste Indvendinger mod denne Troes Forsvarlighed eller optænke andre muelige Maader, hvorpaa vi finde det rimeligere at faae den evige Velsignelse, thi vi gik jo dog ligefuldt Glip ad den virkelig gode Samvittighed og det sikke Saligheds-Haab, som vi søger hos

Vorherre *Jesus Christus* og tør ikke vente at finde hos nogen Anden, da vi troer, at kun han har “*det evige Livs Ord.*”

Til denne vigtige Prøve: om det er ved hvad man kalder “det *Ny Testamentes Christendom*” eller ved hvad jeg kalder “*Christendommen af Herrens egen Mund,*” vi faaer en virkelig god Samvittighed og et sikkert, levende Saligheds-Haab i Vorherres *Jesu Christi* Navn, dertil vilde jeg med disse Linier op|**US:393**fordre alle mine christne Læsere, da jeg er sikker nok paa, at, har de ikke vidst det før, skal de derved opdage, at det ikke var noget Nyt, jeg har hittet paa, men at det er Vorherres *Jesu Christi* egen Saliggjørelses-Orden og |**A:14**Indstiftelse, jeg peger paa og med *Munden*, efter den Naade, som Gud ved sin Helligaand giver, stræber at sætte i Kraft og at gjøre frugtbar til det Guds-Riges Tarv, som er Retfærdighed, Fred og Glæde i den Helligaand!
